

SZÉKELY HIRLAP.

Politikai és társadalmi lap s a „Jogász-egylet“ közlönye.

Szerkesztői szállítás:

Kazinczi-utca 811 sz. hová a lap szellemi részét illető cikkek küldendők.

Kiadó-hivatal:

Wittich József könyvkereskedő, hová az előfizetési pénzek és reklamációk küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor ára 6 kr.; bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal; Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neu-Markt 11. sz.).

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész íven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Félévre 4 „
Negyedévre 2 „

Sajnos dolgok.

„.....parva scintilla saepe magna incendia excitavit...“

(r.) Brassóban, a gyönyörű, gazdag, előrehaladott Brassóban, — melynek büszke jelmondatát: „Kronstadt voran!“ oly fennen hangoztatják a szász patriciusok minden nyilvános alkalommal, — most a legsajnosabb belpolitikai corruptiót találjuk....

Nem maradhatunk közönyös szemlélői azon már is igen magasra felcsapkodó lángnak, mely a szenvedélyek tüzeknairól szomszédunkból átvöröslök hozzánk. Mert ha még most nem is perzsel, — ki mondja meg, nem támad-e hirtelenben egy kis szél vagy csak szellő? — jó lesz kiállani a „vizes pokróczczal,“ s hátha tán még a mi fecskendők vizsugara is elvinne odáig?

Tudjuk, hogy Brassóban m. hó 22-én kétféle ünnepély tartatott; az egyik: „magyar-román testvériesülés,“ a másik a szászok „Sieges und Friedens-Feier“ (győzelmi és béke) ünnepélye volt. Az ünnepélyek természetét és lefolyását olvasóink a lapokból ismerik, s mi is szólottunk már felülük idei 33. és 35. számunkban.

Már akkor sejtettük, s tartottunk tőle, hogy ezen ünnepélyek demonstratív színezete és iránya feszültséget, sőt netalán idegenséget és ingerültséget fognak előidézni az ott lakó s kapcsolatosan az egész ország (Erdély) három nemzetisége között. Sejtelmünk Brassóra nézve csakhamar, és fájdalom! sokkal nagyobb mérvben valósult, mint a mennyire el voltunk készülve. Az ott megjelenő magyar lap, a „Nemere“ és a szászok ottani organuma, a „Kronstädter Zeitung“ között felette keserű polemia tört ki amaz ünnepélyek indokából, s az ottani román lap, a „Gaz. Trans.“ is, minden magyar testvériesülés mellett, — egy igen sajátságos, inkább gyanakvó mintsem ovakodó állást vett a szomorú harcban.

Ha ugyancsak feltesszük is, hogy azon keserűség, mely a nevezett magyar és szász lap közötti polemian előmlik, nem árad ki ugyanazon intensitással Brassó lakosságára, mely élénk üzleti életével sokkal szorosabban és kölcsönösebben összeszőződött egymással fajkülönbség nélkül, hogyszem ilyesmi könnyen lehetséges volna; — úgy mégis, többnek kell tartanunk azon polemia egy pár journalista haragos tollharcánál. Többnek tartjuk, mert igen jól ismerjük a brassói viszonyokat, nem információból, hanem saját tanulmány és tapasztalásból. Innen meritjük azon néhány szerény észrevételt, melyet a legőszintébb honfiúi jóakarattól a komoly hazai ügyhez megtenni, kötelességünknek tartjuk.

De mielőtt ezt tehetnők, egy futó pillantást kell vetnünk a Brassóban élő három nemzetiség belviszonyaira, hogy e pillantás világításánál tisztábban álljon előttünk a jelen helyzet, hogy azután a kivont következtetések is kevésbé legyenek kitéve a szenvedélyek és önértékek ferdítő hullámainak.

Brassót a szászok építették, Brassó szász város, ezt mindenki így tanulta a geographiában, s így tanítják mai napig. Ez a tény egészen

igaz volt több századon át, de azután egy bizonyos időn túl, más nemzetiségek is kezdtek oda telepedni, ezek is építettek Brassón, egyre szaporodtak, mindig többet és többet építettek, a város nőtt; s azon arányban, melyben nőtt a város: kisebbedett a fennidézett geographiai tantétel igazsága a valóságban, de a papíron persze ott áll maig is.

Mai nap Brassó többé nem szász város, hanem a „királyföldnek“ egyik és pedig legnagyobb városa, melyben román, szász és magyar polgárok laknak, kik mindnyájan, s hazánk törvényes alkotmányában minden tekintetben egyenjoguak.

Igen, egyenjoguak; és itt kezdődik a baj! itt, e pontnál, hol épen azon boldogságnak kelle kezdődnie, melyért már annyi köny és vér folyt, s „mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán!...“

A szászoknak ugyanis, mint a föld fogláló urainak, ugyszólva vérebe ment által az uralkodás azon földön; a korosabb s még középkori emberek is, 1848-ig mélyen beleélték magukat azon tudatba, hogy ott csak ők rendelkezhetnek a jog és igazság mértéke, szóval az összességnek úgy mint az egyesek politikai sorsa felett. Ilyenformán van ez egyebütt és bármelyik nemzetiséggel is; csak hogy a szászok egyeduralma már sok idő óta nem a többség vagy az erősebb természetes fölényén és tekintélyén; hanem mindinkább a legfőbb ur, a király akaratán — a privilegiumok erején alapult. Minél inkább szorult pedig a szászok ezen mesterséges alapra, igen természetesen, annál inkább kelle féltetnie állását, s annál erősebben kezde működni benne az emberi ösztönök leghatalmasabbja: az önfentartás ösztöne; mely ösztön ugyan a legjogosultabb, de tudjuk, hogy hatásaiban, eszközeiben egészen a fenevadsáig ragadhatja az embert. A szászok tehát, miután megszűntek Brassóban a hatalom egyeduralma lenni, mint uralkodó párt gyakorolták tovább 1848-ig a privilegiált hatalmat.

Ekkor, a különjogok nagyobbára, legalább törvényszerint, megszűnván, elkezdődött a szabadabb verseny a más két nemzetiség részéről, a mit a szászok látva, érezve, addigi fölényüket a „jus usui“ és politikai ravaszság erején tartogatták fenn. Semmi sem lehet természetesebb, mint az, hogy a szászok ezen utóbbi, sok szerencsével s minden célravezető eszközökkel folytatott törekvései a más két nemzetiségben sok visszatetszést, sőt keserűséget szült, mely ha a polgárok közéletében nem is, de a hazai és városi közügyek kérdéseiben s a sajtóban folyton s elég élesen nyilvánult, úgy hogy e tekintetben fölösleges példákra hivatkozni. Ez röviden a szászok viszonya és álláspontja.

A románok már több idő óta szamszerint felülhaladták a szászokat, s e mellett a szomszédos Oláhországgal nagymérvű kereskedelem gyakorlatát túlnyomólag ők foglalták el, a mi által már magában is nagy nyomattékkal folynak be a város anyagi és erkölcsi állományára, s a polgári közéletre; végre a közművelődés terén is itt mu-

tat fel a románság legnagyobb haladást az országban, mint a hol vagyonsága által legbővebben áldozhat e célokra. Politikai helyzetére és magatartására nézve elég annyit mondanunk, hogy azon kevésse türelmes, s a fejlődés kérlelhetlen törvényeit mellőzni vágyó irány, mely e nemzet hazánk utóbbi alkotmányos epochájában jellemzi, itt is minden belpolitikai alakulás és szervezkedés alkalmával kellő kifejezést nyert.

A magyar lakosság végre, mely számszerint a legkisebb, Brassóban csak 1860-ban az alkotmányosság legelső újabb ébredésével jutott azon helyzetbe, hogy lételének, mint politikai individualitás kifejezést adhasson. Azóta, a kezdőknél mindig erősebb törekvéssel, gyorsan bebizonyítá, hogy e város politikai sorsában a mellőzhetlen tényező helyét tőle többé semminemű ellentörekvés elvitatni vagy elvenni nem képes. Volt már eset reá, hogy a többfelé ágazó irányok küzdelmében a döntő szavazat a magyarság kezéből jött.

Tetőzetül van a három nemzetiség mellett még egy vallási párt is, mely hogy szintén tényező tud lenni, ezt mindegyik fél jól tudja. E párt a katolikus „német“ párt, mely a jelenben fenforgó vitában is — a mint látjuk — ámbár a román-magyar irány mellett, de mégis önálló egyediségével lépett fel.

Ennyi heterogen és minden fontosabb érdek és kérdésben — könnyen megfoghatólag — mindenkor a seperatistikára hajlandó elem között valóban nem csuda, ha a legkülönbözőbb csoportosulások rendre megkisértetnek, és még az így alakult sorakozások ephemer életén sem bámulhatunk igen nagyon. De igenis, meg kell ütköznünk oly tényben, midőn akármelyik nemzetiség vagy párt, közvetlen belső érdek nélkül, könnyelmű vagy elbizakodott kézzel nyitja meg a Pandora szelenczét, melyből már oly sok szenvedés ömlött ki, végeredményeiben egyformán mindegyikre!...

Ilyen tényt látunk mi a szászok győzelmi ünnepélyében, és teljességgel nem osztjuk e tekintetben a „Kelet“ véleményét, sem pedig nem identifikálhatjuk azt, a franczia szimpatiaikkal, melyek a románok és magyarok részéről nyilvánultak s a mi a szászok által az ő érzelmenyilvánításokkal szembe állíthatatnék. A kettő között ég s föld a különbség.

Megvalljuk, hogy mi a szászokat mindig sokkal körültekintőbb és tapintatosabb embereknek ismertük, semhogy egy ilyen vigyázatlan mozdulatra képeseknek hittük volna őket. Tudtuk ugyan régtől fogva, hogy azon ideál, — melytől „Deutschthümelei“ név alatt a szász népnek egy nagy része maga idegenkedik, — sok szászban kebelében elrejtve él, s mi ezt mindig gyöngédséggel kiméltük, érintetlen hagytuk, mert fel tudtuk fogni azon eszmény becsességét az illetőkre nézve. De hogy ez a magasabb, költőibb természetének vélt képzemény valaha, mint egy pánczélos, fegyveres viador léphessen ki az őt mindig kimélt békés testvérm nemzetek elé, kihívó, fenyegető állást véve: ezt valóban soha sem képzeletük!

A szász nemzetnek van akárhány mélyebben gondolkozó fia, ki elfogulatlan szemekkel látja a világot, a szűkebb helyzetet hazánkban s így szemlélni képes önnön faját s önmagát is. Ilyen tisztultabb szellemet ismerünk Brassóban is. Hol

voltak ezen látóbb szellemek? avagy mi csalódtunk volna ítéletünkben?... Ha az egész világon minden kis német telep egy ily demonstratív ünnepélyt tartott volna is, (pedig hát nagyon sok helyt tisztán német lakosság sem tartott), még akkor is a brassói szászoknak városuk fennvázolt helyzetét alaposabb megfontolásra kell vala venniök főleg saját érdekükben.... Avagy hogy valóban „remediumnak“ tartanak a német fegyverek szerencsáját azon gyengült posztójukra nézve, melyet a népek fejlődésének kérelhelten törvénye és életprocessusa hozott magával számukra? ez valóban csudálatos feltevés lenne nemcsak az ő, de bárki más részéről is; és óriási ellentétben állana azon „sittliche Kraft“-tal, melyet oly sűrűn hangoztatnak, s melyet mi is az egyébként „Kraftok“ mellett soha sem vitattunk el tőlük. Azon felettébb magas, és az álhiggadtság bombastikus kifejezéseivel páváskodó, de lényegében a szenvedélyek tetőpontjához emelkedő hang, melylyel a „Kr. Ztg.“ utóbbi számaiban a „Nemere“ ellen fordulva találkozunk. valóban igen alkalmas bennünket az utóbbi hiedelemre hozni... De nem, elé fognak állani azon gondolkozó szász férfiak, s be fogják csapni őket a szelencze fedelét, melyet vigyázatlan kezek hátuk mögött nyitottak meg; be fogják csapni még akkor is, ha valamelyiknek az elkapott „kinyitók“ közül az ujját koppantaná meg az izzó fedél. E kis lecke különben sem ártana az illetőknek, kik megtagadva az apák erkölcsait; megtagadva az élet örök törvényeit: teljes-séggel nem akarnak többé számolni a helyzettel s a történelem változhatlan bevezetett tényeivel. Mert mind hasztalan! ha hazája a szász nemzetnek azon téjjel mézzel folyó dus föld, melyen több boldogság honol (tudják a szász urak kik külföldön tanultak, tapasztalásból) mint az egész „nagy Németországon“, ha hazá-

juk e föld: úgy számolniok kell most ismét — mint már többször a hét század alatt, — a helyzettel, őszintén és komolyan; őszintébbben és komolyabban, mint valaha! Mert ott és mindenütt legnagyobb ur: az idő! Egy magyar költő, ki a szász nemzetnek őszinte barátja, írta volt 1861-ben:

„S hol vannak váraid? Romok ma mind,
S a pergament felettük szemfedő....
Nekünk is voltak büszke váraink:
Ezekkel is úgy bánt el az idő!...“

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház május 8-iki ülésének kezdetén a belügyminiszter felett Irányinak a Raspe kiadása iránt ismételve tett interpellációjára. „Különös“ véletlen, hogy a hirhadt munkás-izgató ügyében adott válasz épen összeesett a szabólegényeknek az országház előtti csoportosulásával, s kettős értelmet adott a miniszter által hangsúlyozott erélynek, mely nem lesz gyengébb az előde által hasonló esetekben kifejtettnél.

Egy fél órával később Madarász, s utána Simonyi tiltakoztak az ellen, hogy a háznagy engedelmeivel az országházból börtön lett.

Napirenden a kir. ügyészségről szóló törvényjavaslat folytatódó tárgyalása volt, s ki kell emelnünk, hogy az elterjesztési módosítások közül még egy sem vette el. A 28. §. e) pontja a kir. ügyészeknek hatalmat akar adni az ügyvédi visszaélésekre nézve, de e pont Berecz Ferencz módosítványa értelmében, melyet nyomós szavával Deák is pártolt, elhagyatott. A ház befogadta a törvényjavaslat tárgyalását, s következő nap az osztályok vették elő a 25-ös bizottság munkálatait.

A május 10-én tartott ülés elején elnök bemutatja dr. Chorin Ferencz Arad város képviselőjének megbízó levelét. Bemutatja továbbá a belügyminisztérium átiratát, mely szerint Ernuszt Kelemen kinevezett vas megyei főispán képviselői állásáról lemondott.

Dietrich Ignác nyilatkozik azon válasza, melyet az igazságügyminiszter interpellációjára adott. A miniszter azt válaszolta interpellációjára első részére, hogy ha leküzdhetlen akadályok nem lesznek, úgy jövő január elején az új bíróságok működni fognak. Amde e válasz nem egyéb, mint „nesze semmi, fogd meg jól.“ Szónok az igazságügyminisztériumról oly határozottságot várt, melylyel

egy szaktudománnyal bíró s körét tökéletesen ismerő férfinak nyilatkoznia kell. E felelet őt, ki nem azt kérdezte, hogy mikor fog hozzáfogni a végrehajtáshoz, hanem azt, hogy mikor fogja azt bevezetni, egyáltalán nem elégítheti ki. Különben szónok azt hiszi, hogy e törvényt a legjobb akarat mellett sem lehet végrehajtani.

A többség tudomásul veszi a miniszter válaszát.

Következik harmadszori felolvasása a kir. ügyészekről szóló törvényjavaslatnak; a többség azt elfogadta. Ezután benyújtott a központi bizottság jelentése a 25-ös bizottság munkálatairól, s a pénteki ülés napirendjére tüzetett ki. Együttel elhatározta a ház, hogy péntektől kezdve ismét 10—2 óráig fog ülésezni.

— A főrendiház mai ülésében az Észak-Amerikával kötött konzuláris egyezményről, továbbá a határ-örvidéki posta-távirda- és tengerészeti szolgálatra vonatkozó póthitelről szóló t.-javaslatokat tárgyalta és változtatás nélkül elfogadta.

A képviselőház máj. 12-iki ülésében Várady Gábor az osztrák Lloyd szerződésének lejárását illetőleg interpellálta a kereskedelmi minisztert. — Napirendre téve a ház felvette az első folyamodású törvényszékek és járásbírók székelyeiről szóló törvényjavaslat tárgyalását, melyre nézve a központi bizottság ajánlja, hogy a 25-ös munkálatai és Simonyi módosításától eltérőleg a székelyek kijelölésére a kormánynak teljhatalom adassék. Az általános vitában Simonyi Ernő, Tisza Kálmán és Perczel Béla vettek részt. — Az első kettő a javaslatot ellenzé s Tisza Kálmán ellenindítványt terjesztett be, hogy a 25-ös bizottság munkálatai vétsékek részletes tárgyalás alá, míg Perczel a közp. bizottság javaslatát pártolja.

Névszerinti szavazásnál a többség 188 szavazattal 129 ellenében a közp. bizottság javaslatát fogadta el s déli tizenkét órakor a részletes tárgyaláshoz fogott.

T. Szerkesztő ur!

A „Székely Hírlap“ 37. számában a m.-szentkirályi gát alól kifogott hullára nézve egy tévedésen alapult tudósítás tétetett közzé, mit az igazság és a közönség felvilágosításáért tisztelettel kérek helyreigazítani.*) A tény állása ez: A m.-szentkirályi gát alól egy hullát vetett ki a víz a múlt márczius 28-dika tájt. Ezt akkor azonnal jelentette a f. előjárósága. A szék tisztsége azonnal kiküldötte a szék egyik orvosát Vajna János urat, ki megvizsgálván a hullát, azon az erőszaknak semminemű nyoma nem kapva — az eltemetést megrendelte. Eljárásáról jelentését megtéve, — ezen jelentésében, a szokott módon, a hulla ismertető jeleit, gunyáit stb. leírta. Egy pár héttel később koronkai Józsa Mihály hazulról elve-

*) Mindenkor szívesen.

Szerk.

TÁRCZA.

Nagy emberek sajátságai.

Közlő: Pál Károly.

(Folytatás.)

Locke János, a híres angol bölcész, kinek éles esze mind ez ideig bámulat tárgya, pihenő óráiban sentimentalis rablókalandokat, és szellemidézéseket s más izgató történeteket olvasott, s az elbűvölt hercegnő, vagy az elbukott hős sorsát hosszasan elsimatá.

Leibnitz a nagy bölcész, soha sem volt nő, s nem tartott gazdasszonyt vagy szakácsnét sem soha; hanem sajátkezűleg intézte el háztartását. És pedig ezt ő nem valami tulságos takarékosságból tette, hanem mivel — nézete szerint — neki semmit sem végezhettek a nők jól el, s akármely nőzemélynek már csak közelébe is zavarta őt. Ebédet és oszonnát a vendéglőből hozatott; ha nem volt valahová elhíva, úgy napjában kétszer hozatott magának enivalót, a nélkül, hogy szorosban a közszokás által meghatározott ebéd- vagy vacsora-időhöz ragaszkodott volna, s addig soha asztalhoz nem ült, míg az éhség nem gyötörte. 50 éves korában eszébe jutott, hogy meg kellene nősnülnie; de mivel azon nő, kire választása esett, gondolkozási időt kért, ő maga is gondolkodott a dolog felett, és pedig oly hosszasan, hogy a végén — nőtlen maradt. 60 éves kora előtt ritkán feküdt le éjjel utáni 2 óra előtt, sőt néha az egész éjet íróasztala mellett levő széken ülve töltötte, s ha egy pár óráig elszunnyadt, felébredve ismét tollat von kezébe. Róla el lehetett mondani, hogy hónapokig nem távozott el székétől. — Nagyon kedvelte a kávé, s habár az ételben szabály és rendhez nem kötö magát, még is mohó étvágygyal bírt. Egy könyv olvasása közben halt meg. Hagyatéka 60 ezer tallér középszékből állott.

Kant Immanuel magas philosophálása mellett sem hanyagolta el a gyakorlati életre is figyelni, s főleg a gazdag pénzére igen sokat adott. Pisanski nevű pap hagyományozása után a nagy bölcésznek több levele jutott a königsbergi régészeti társulat birtokába, melyekből érdekes pillanatokat vehetnünk Kant házi életéből. Ezen levelek egyikének hátlapján az európai leghíresebb borokra (Madeira, Malaga és Xeres) vonatkozó megrendelés olvasható; továbbá ugyanazon levél szerint angol sajt s császármadár kerültek naponként asztalára. De mindamellett mások nyomoráról sem feledkezett meg Kant; mert sok adat van iratai közt, hogy némelyeket a szegények közül — a szerint, a mire inkább volt szükségük — pénzzel vagy fával készséggel megajándékozott.

Seume a híres syracusai vándor, nagy kedvelője volt a gyümölcsnek, úgy hogy — a mint ő mondja — mindig a legdrágább, és ritkábbakat választotta abból, s a gyümölcslévetet többre becsülte minden más nyálánkságnál. Mihelyt kézhez kapta az egyetlen stipendiumot, mit életében élvezett, első teendője volt: egy nagy kosár gyümölcsöt venni vele. Néha igen elmés ötletei voltak. Mint liposai tanuló, nagyon szerette későig aludni, mert

— mint maga írja — „a régi épület, melyben lakom, úgy tele van poloskával, hogy éjjel utánig képtelen vagyok elaludni.“

Ugy látszott, hogy a rector, kinél kosztja és szállása volt, nem tudja a későnkelés okát, s többször elégedetlenségét fejezte ki a miatt. Midőn egyszer a többek közt megint meglehetősen későn kelt fel Seume, meglátja, hogy a rector következő latin versecskét írta fel krétával az ő ajtójára: „Sex semtem ve horas dormisse sat est juveni que senique!“ (Hat vagy hét órai álmom elég ifjú és öregnek egyaránt); Seume a septem után levő ve (vagy) szót que -(és)re változtatta, és most azt tette: hat és hét = 13 órai álmom. Ugy hagyta azt, míg a rector ismét eljött hozzá. „Ugy látszik inye szerint változtatta meg ön a sort,“ mondá a rector comicus arczczal.

Verulam Bacon (1565—1625), egyike a tudomány terén filmerült legbölcsebb úttörő szellemeknek, miden holdfogyatkozás alkalmával elájult. — A mély tudomány Stobbes félt este egyedül lenni szobájában gyertyavilág nélkül. Nagy pártfogója volt a kártyavetőknak s tökéletes hitelt adott a boszorkányok és varázslók hatalmának.

Winkelmann Jánosnak — kinek mint a római régészeti társulat hajdani elnökének, oly nagy jelentőségű munkája jelent meg a régikor művészet-történelmére vonatkozólag — egész olaszthoni tartózkodása alatt csupán két rendbeli fekete ruhája és egy farkasbőr bundája volt, mely utóbbit egész télen viselte szobájában is, miután soha sem tett tüzet, csupán mindön kedves italát a chokoládét főzte. Kemenczéjébe ő maga rakott tüzet, mert ezen embernek, ki minden egyházi és világi nagyokkal barátságos lábon állott, s kit a Rómában megfordult európai utazók először kerestek fel, soha sem volt semmiféle eselődje. „Én vagyok magamnak — írja egyik barátjához — szolgálja, inasa, irakoa, postája; ha életem folyamát minden nap reggeltől estig látnátok, a bámulat fogna el, hogy miként tud egy ember mindent elvégezni. Boldognak érzem magamat, hogy nem szorulok másra a végett, miszerint szobámat kiséperje, ágyamat megvesse stb.“

Az ünnepelt természet-, szám- és csillagászat-tudós Newton Izsákról (1642—1727.) mondják, hogy oly szórakozott volt, miszerint egy alkalommal társaságban lévén, a mellette ülő dáma ujját ragadta meg, hogy azzal pipára töltson.

Egyetlen a maga nemében azon sajátság, melyet a híres francia író Mazerói életében találunk. Ez még nyárban és fénys nappal is csak gyertyafénnyel írt, mert, mint állítá, a nap fénye vakítólag hat reá s nem képes miatta gondolatait összeszedni. Látogatói után, eltávozásuk alkalmával, mindig gyertyával világított, s valahányszor írt, a tintatartó mellett egy üveg bornak kellett állnia.

Varilles az előbbiek kortársa, a gyertyavilágra nézve épen ellentéte volt annak. Ez téiben, nyárban egyaránt csak nappal dolgozott s minden mesterséges világítás iránt oly ellenszenvvel viseltetett, hogy esti társaságban legszívesebben behunyta tartá szemeit. Varilles azzal dicsekedett, hogy 44 év lefolyása alatt csupán egyszer ebédelt másnál, s még is — a mint állítá —

összes tudományát barátaival és tisztársaival való folytonos együttlétéből meríté; ez utóbbi körülményt hajlandók is vagyunk elhinni, ha a műveiben előforduló mesés eseményeket és adatokat tekintjük.

első rendű különcnek tekinthetjük a híres francia jogtudós Cajas Jakabot, ki mindig egy szőnyegen feküdvé írt és tanult, könyveit barricadeként halmozván föl maga körül.

Clarke Sámuel az angol bölcész (1675—1738) — kinek érvei az istenség létezésére vonatkozólag oly nagy feltűnést okoztak kortársai előtt, s a ki Leibnitz-tal folytonos levelezésben állott, — az által szerzett magának felüdülést a hosszas szellemi munkásság után, hogy szobájában több asztalt csekély távolságra állítván fel egymástól, azokon végig ugrált. Ezen eredeti mulatásnak mindig egy félórát szentelt s azt minden nap, ebéd és vacsora előtt, gyakorolta.

Bayle Péter (1647—1706) a híres bölcész s a dogmatismus hatalmas ellene, — ki teremője volt azon elvnek, hogy az erkölcsi és jogi meggyőződés senkinél sem függ a hitvallástól, — abban találta örömét, ha együtt futhatott a piaci bohócok productioja után az utcagyermekkel, s képes volt óráig elnézni a garasos komédiákat.

Magliabechi Antal (1633—1714), egyik legnagyobb tudós Olaszhonak a 17. században, úgy szólva egész életét könyvei közt tölté. Testi szükségleteit tekintve valódi Diogenes volt; ha éhsége csillapítására kenyere és sója volt, egyébre nem volt szüksége. Egy barátja sem látta soha, hogy ő valaha ett volna valami jobbat a kenyér mellett egy pár tojásnál, s italfélt sem ivott egyebet viznél. Mindig dolgozó székén aludott, ágya nem is volt soha. Egyedül a pókokkal volt bizalmasabb társalgás és együttlétben, úgy hogy szobája valóságos pókteremtő helyiség volt. Ha valaki meglátogatta, folytonosan a miatt aggodott, hogy az idegen arczok megijesztik védenzeit, s e miatt neveléses védő tagmozdulatokat gyakorolt, mint a kotló szokott tenni, midőn csirkéit valami veszély fenyegeti.

Richelieu bibornok, korának s még a későbbi kornak is legnagyobb államférfia, úgy szerzett magának test mozgást, hogy írodája falán egy pontot jegyezvén meg, ugrosva igyekezett azt felérni kezével, s ha sikerült felülugrania a megjegyzett vonalon, azon napon rendkívül vidám kedélyű volt. Egyik kegyence — Baisrobert — kinek mindig szabad bemenetele volt nála, meglepte a bibornokot egy ilyes alkalommal, s mint ravasz udvaronc minden meglepetés nélkül mondá: „Fogadok, hogy én fennebb ugrom, mint eminenciád,“ s egész othoniason levetvén felsőjét, fogadásból ugrált a bibornokkal.

Moser a dán államtanácsos, talán a leggyorsabb munkás volt a szellemi téren, azok közt kikerült csak tudomásunk van. Gondolatai mindig oly dűsan özlönlöttek, hogy — legnagyobb bossúságra — képtelen volt azokat tollával követni, s e miatt mindig azon aggodott, hogy egyiket elfeledi, míg a másikat papírra teszi.

(Vége következik.)

egy általunk parányi gyapjuból készített ecset kis orsónyi vastagságu nyelét alkalmazzuk; így az ecset mindig a viaszban áll; s midőn kenünk, a dugó is kijön az ecset nyelével; — végezvén pedig a dolgot, az ecsetet visszatevére, beis van dugva az üveg, vagy akár megfelelő agyagedényke. —

A oltás bekötözésére legalkalmasabb a zsákvarró czérna vastagságu kötőgyapot; például 6-os számú; — evel szárazon bekötve az oltóványt, s a kis nyeles ecsettel bekenve, naponta 200 drb. oltható a nélkül, hogy az oltó egyén keze legkevésbé is bemázoltatnék; míg a más féle vászon vagy papírra kent oltóviaszszali oltásnál a kéz elmázolása s e miatt ragadósága el nem kerülhető. A gyapot-gomolya oly nagyságu legyen, hogy a jobb kéz markában elférjen; mert az oltóvány körül tekergetése alkalmával a szál a marokban tartott gomolyáról eregettetik, hogy a mütét gyorsan, s akadály nélkül folyhasson.

Azár.

KÜLFÖLD.

Elvégre a francia kormány csapatok Issy erődnék, melyet oly huzamos ideig ostromoltak, csakugyan teljesen birtokába jutottak. Picard köztársasági miniszter örömsugárzó arccal constatalá a nemzetgyűlés egyik közelebbi ülésén ez oly várva várt eredmény létesülését. A kormánycsapatok, magán tudósítások szerint, egy foglyot sem ejtettek; mert az erődöt egészen elhagyatottan találták. Mint mondják Mac-Mahon emberei titkos földalatti utakon hatoltak be az erődbe és Boulogne meg Bilancourt táján már csak 300 meternyi távolban állnak a körfalakról.

Gambetta felhívása, melylyel Bordeauxban egy újabb nemzetgyűlést akart összehívni, lényegében oda megy ki, hogy a 20,000 főnél nagyobb népességű városok oda követeket küldötttek volna f. hó 10-re, kiknek a párisi kérdés békés megoldása lett volna feladatuk. Tehát a gyülekezet főlebbviteli forumot képezett volna a versaillesi törvényes kormány és a párisi lázadókra nézve. Természetesen ezt a versaillesi kormány nem tűrhette meg, s ezért adott ki elfogatási parancsot Gambetta ellen. A nemzetgyűlésben e tárgyban emelt interpellációra Picard miniszter azt felelte, hogy a kormány minden rendszabályt megtett, hogy versaillesi nemzetgyűlés souverain jogai ilyes megtámadásoktól megóvassanak, s hogy a szándékolt gyűlés Bordeauxban meghiusittassék.

A frankfurti, békekötési végleges tárgyalások szerencsésen befejeztettek. Ezek szerint a francziák az első félmilliárd hadi sarcot Páris bevételé után 30 nappal kész pénzben, vagy biztos papirokban fogják lefizetni, míg egy milliárdot 1871-iki december hó végén, félmilliárdot ismét 1872-ik évi május 1. a többi három milliárdot pedig 1874-ik évi márt. 1.

A porta ismert ultimátuma az egyiptomi alkirályt kezdetben haragra lobbantotta; de végre, miután a dologgal halt, azt felelte a portának, hogy mit sem óhajt inkább, minthogy a portával békében éljen.

Az orosz czár rendjeleket osztogat Törökországban. Ignatieff tábornok Konstantinápolyba egy csomó rendjelt vitt, melyek közül a szultán az „Alexander-Newski” rend nagy csillagát kapta nagybecsű briliántba foglalva; Ali pasa pedig ugyanazon rend nagy keresztjét, szóval a padisah egész környezete le az eunuch főnökig egy-egy kisebb-nagyobb keresztet kapott.

Az „Augsburg. Allg. Zeit.” melynek összeköttetései a rumén fejedelemmel közismeretűek, folyton a rumén alkotmány ellen izgat. Közelebről egy terjedelmes cikket közöl az Al-Duna mellől, melyben bebizonyítja, hogy a tulszabadelvű alkotmány nem áll összhangzatban a rumén nép szellemi fejlettsége — és szükségleteivel — s ebben rejlik a folytonos belzavarok oka. Cikkiró szükségesnek tartja, hogy az európai diplomácia lépéseket tegyen az alkotmány megváltoztatására.

Döllinger nyilatkozatát a csallhatatlanság ellen egy orosz pap orosznyelvre fordítá és commentárral kíséri, melyben többek között, azt mondja: „Eddig én a jézuitákat, kiktől e dogma származik, legalább ravasz számítóknak tartottam, kivált oly dolgokban, hol főderkek, a hierarchia forog koczkan; de most erőlyességek felől táplált hitemből kivetkeztem. A lassu, de biztos büntetés már elérte a bűnösöket az isten jogaiban való szemérmetlen bitortlásért, mert nem látják be, hogy minden lépéssel, melylyel ők átkos czéljaik felé előre haladni vélnek, csak az igazságnak és az emberi jogok szentségének tesznek szolgálatot.”

VEGYES.

— **József főherczeg** Erdélyben is meglátogatja a honvédiszkolákat. E hó 22-én és 23-án megy Szebenbe, 25-én Brassóba, aztán M.-Vásárhelyre, végre Kolosvárra. A vizsgálat alkalmából a zászlóalj-parancsokok illető tanosztályaik székhelyére vannak rendelve. „Ell.”

— **Selyemtenyésztőket**, s mindazokat, kik e hálás munkára vállalkozni kívánnak, értesítjük, hogy Brassóban a „Nemere” szerkesztőségénél bérmentes levélben tett kívánságra ingyen kaphatnak egészséges selyembogártojást, s csupán a rendes postadíjat fizetik az oda-szállításért. Tájékoztató szolgálhat, hogy egy lat tojásnak felnevelésére már egy nagyobb számú eperfa ültetmény kívántatik.

Szerkesztő postája.

— **Mátravárynak** Makfalván: Az ilyenmü hango-
kat csak úgy közölhetjük ismeretlen kéztől, ha a kérdésre vonatkozó tényállás, és felszólalás czélja iránt alapos tud-

massal birunk; tessék tehát előbb bennünket ezekről felvilágosítani, s ha a czél helyes: szívesen! — Boesky Zsigmond urnak N.-Enyed: az expeditió hibáját helyre hoztuk.

Törvénykezés.

Jegyzéke

a maros-vásárhelyi k. urbéri törvényszéknél 1871. május 20-án, nyilvános ülésben előadandó ügydaraboknak.

Ünök Wlad Miklós által.

Berzenczey Lászlónak, m-sámsondi Fogarasau Todor e. u. p. továbbá: Moldován Iszailó, Moga Vaszi, Fogarasau Vaszi, Kuk Péter, Mante Szanduj, Bián Juon, Kukule Tanaszie, Stefan Juon, Józsv George és Kukula Tódor elleni pere. Dindár Lajosnak, Fekete Mákává e. p.

A m.-vásárhelyi m. kir. ítélő táblánál 1871. majus 15. és következő napjain a következőknek ügyek fognak nyilvános ülésben tárgyalatni.

(Folytatás és vége.)

III. Tanács bűnügyben.

Előadó k. t. bíró Vajda Simon.

Dávid József és társai e. lopás i. Palló Mihály és társai e. nehéz testi sértés Wolf Daniel és társai elleni lopás iránt.

Előadó k. t. bíró Bárdosi György.

Sereteanu Ilianu e. kihágásos ügy. Closea Vaszi e. nyilvános erőszakoskodás i. Papp Petru Todora e. kihágás i. Pető Lajos Illyés és társa e. súlyos testi sért.

Előadó k. t. bíró Stojka Antal.

Mateiu Bumbulu s több társa e. a közbiztonságra tartozó köztételek és elő intézkedések e. áthágás. Bomfa Juon e. testi súlyos sértés Dobrin Stán Mateiu e. emberölés.

Előadó k. t. bíró Spech Adolf.

Lakatos Dnmitru és társai e. tolvajság Kindea Mária e. gyermek kitevés Dihoju Nicolai e. tolvajság i.

Előadó k. t. pótbíró Mégay Ferencz.

Daskovits János e. tolvajság Simó Mózes e. ember-

ölés Kömives Rebi e. gyilkosság Lukács Sándor e. család Aoramutiu Todoru lui Juonutiu e. súlyos testi sértés.

IV. Tanács urbéri ügyben.

Előadó k. t. pótbíró Gruz István.

Gr. Bethlen Károly Gergely István e. erdő és irtás föld visszabocsátása i. br. Kemény Simon és birtokos társai, a Bárci volt urbéreszek e. közlegelő elkülönítése i. Özv. gr. Kemény Józsefné s birtokos társai az Aranyos Lonai volt urbéreszek e. közlegelyek felosztása i. N.-Enyedi év. ref. főiskola Szucs Juon Muszaj e. egy belső telek s tartozékai megváltása i. Ugyanazon felperes Moga Chirilla e. egy majorság telek állomány megváltása i. A N.-Enyedi év. ref. főiskola, Dobrata Szimion e. egy belső telek és kultartozékai megváltása vagy visszabocsátása i. Ugyanazon felperes főiskola Drágoi Nekita e. egy telek állomány visszabocsátása i. A N.-Enyedi év. ref. főiskola, Paskalean Szimion Vaszilia e. egy belső telek visszabocsátása i.

Előadó k. t. pótbíró Gruz István.

Barcsai Zsigmond Szemedru Filipesk és társai e. Lecken Péter Barcsai Ákos e. Krisán Petrucz Barcsai Ákos e. Rekolcz Józsa ugyanaz e. Leccken Györgye ugyanaz e. Bogdán Józsefné Horváth János e. Balog György a gyulatelki birtokosok e.

Bécsi tőzsdei árkelet.

(Május 16)

5% metallique	59.20
5% nemz. államkölcson	68.85
1860. államkötvény	97.25
Bankrészvény	759.—
Hitelrészvény	280.20
London	125.—
Ezüst	122.40
Arany	5.91 1/2
Napoleon arany	9.93
Földteh. ment. kötvény magyarhoni	79.75
„ „ „ temesi	77.75
„ „ „ erdélyi	75.25
„ „ „ horvát-slavon	84.50

Felelős szerkesztő: RÁPOLTY KÁROLY.

H I R D E T M E N Y E K.

Hirdetmény.

Három és t. e. Miklósvárszékek lótenyészbizottsága részéről közhirrre tétetik, miszerint a földmivelési-, ipar- és kereskedelmiügyi m. kir. miniszter ur ő nagyméltósága engedélye folytán Seps-Szent-Györgyön a szt János napkor tartatni szokott országos vásárt (sokadalmat) megelőző kedd napon (junius 20-án) külön lóvásár és ezen alkalommal reggel 8 órától kzedve ló és fogatverseny fog tartatni.

(40)

1—3

1871. tavaszi töltésű

előpataki borvizet

50 kupás üveges egész ládákban, eredeti árban kaphatni szállásoman Kazinczi-uteza 811. sz. a.

Rápolty Károly.

(27)

4—6

Az általános elemi biztosítóbank

melynek intézményei a kielégítésre legteljesebb biztosítékot nyújtanak, alólírt által elfogad biztosítási ajánlatokat,

jég, tűz, villámcsapás és szétrombolás ellen

lak- és gazdasági épületekre, áruaktárokra, kicséptelt vagy szalmában levő terményre, a mezei gazdaság és műipar egyéb terményeire

földmivelői és más szerszámokra, állatok gyárak, gépek és szerekre,

háziesszközök u. m. butorok, ruha és fehérneműekre stb.

A jég elleni biztosításnál az eddigi szokásban volt különféle osztályozás helyett a díjak csak két osztály szerint fognak számíttatni és pedig az első osztályban **legolcsóbb díjak, tekintet nélkül arra vagy az utobbi 5 évben jégverés volt-e vagy sem** a másodikban felemelt díjak igen veszélyesnek ismert helyekre nézve.

A díjak nagyobb összegnél **váltak** által fizethetők, melyek aratás után lesznek beváltandók.

Egyszerűsített felvétel, okszerű árszabály, **legolcsóbb díj**, lényeges engedések, könnyebbitett lefizetés, fokozatos leszállítása mellett.

Részesítés a tiszta jövedelemben, biztosított tagok (helyi választmány) véleményadása a kár nagyságáról, az évi nyereség 10%-tól átengedése, tűzvédeszköz és oltószerekre **egyéb ujtások.**

Felvilágosítással áttekintések és bevallási nyomtatványokkal a legnagyobb készséggel és díjmentesen szolgál.

A maros-vásárhelyi főügynökség

az Székelyföld, Tordamegyére és Besztercevidékre.

Melczér és Milchnél,

pipere, norinbergi és rövidáru üzlet, főpiacz.

(33)

2—*